

סוכה וצדק חברתי – לזכור בעושר את העוני (שיעור לכיתות תיכון)

1. חג השוויון – פילון האלכסנדרוני – טקסט ושאלות לדיון

החג האחרון מחגי השנה נקרא חג הסוכות והוא חל בשוויון היום והלילה שבחורף. מכאן אנו למדים שתיים: אחת, שחייבים לכבד את השוויון (הוא היושר) ולשנוא את האי שוויון (אי היושר) לפי שהראשון הריהו ראשיתו ומקור מוצאו של הצדק, והשני – ראשיתו ומקור מוצאו של העוול. הראשון קרוב לאור והשני קרוב לחושך. ושנית ... תעודת הסוכות להזכירנו בעושרנו את העוני, לפי שחייב אדם לזכור בעושרו את העוני, בימי תפארתו את השפלות, בגדלותו את הפשטות, בימי שלום את סכנת המלחמה, על פני היבשה, את סערות הים, ובעיר את המדבר. לפי שאין לך דבר, שיש בו כדי לשמחנו יותר מזיכרון ימי הרעה בימי טובה מרובה יותר.
(פילון האלכסנדרוני / על החוקים 204)

- מדוע סוכות הוא החג האחרון? לפי איזו ספירה זהו החג האחרון? (חג אסיף, סוף השנה החקלאית)
- מתי חל חג הסוכות לפי פילון? מה החשיבות של עונת השנה לחג?
- מה המסקנה הראשונה של פילון לגבי חג הסוכות? מה המסקנה השנייה?
- אילו ניגודים מציין פילון?
- מדוע חייב אדם לזכור בעושר את העוני? מדוע זה מועיל? כיצד עוזרת הסוכה לזכור בעושר את העוני?
- חשבו על דרכים נוספות להזכיר לעצמנו בעושר את העוני?
- האם אתם מכירים מנהגים נוספים שאינם קשורים לסוכות שמטרתם דומה? (שבירת כוס בחתונה, אכילת ביצה בפסח, מנהג אבלות וזכר לקורבן חגיגה, השארת חלק לא מטויח בבית)

... בשעת אסיף, כאשר מלאו הגרנות בר והיקבים תירוש ויצהר, ציווה הכתוב לישוב בסוכה לזכרון כי במדבר ישבו באהלים ולא היה להם קרקע ולא דגן ותירוש ויצהר. לבלתי רום ליבם על בתיהם המלאים כל טוב...
(הרשב"ם (רבי שמואל בן מאיר – חי במאה ה-11))

אושפיזין בסוכה – סיפור חסידי

ר' לוי יצחק מברדיטשב היה מזמין אליו אל הסוכה כשכנים אנשים פשוטים מן הדרגה הנמוכה ביותר. כששאלוהו פעם לטעם הדבר, מפני מה נראה לו לשבת בסוכה דווקא עם פשוטי עם כאלה, השיב בדרך הלצה:
לעתיד לבוא, כשיזמינו את כל הצדיקים להכנס אל 'סוכת עורו של לוויתן', ואני, לוי יצחק, גם אני יהיה לי חשק להכנס אל אותה סוכה. הרי בוודאי יעבב אותי המלאך בכניסה וישאל בעס: הא, מנין זה מגיע אתה, אדם פשוט שכמותך, להיידחק בין צדיקים וגדולי עולם? ואשיב לו על כך: אל נא יחר אפך אלי, נתתי גם כן להיכנס לאנשים פשוטים, וכלל לא התביישתי בהם...

